ЮБИЛЕЙНА МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

ТУРИЗМЪТ В ЕПОХА НА ПРЕХОДИ: ЗНАНИЯ, ПОЛИТИКИ И УСТОЙЧИВИ БИЗНЕС МОДЕЛИ

Сборник с доклади

АКАДЕМИЧНО ИЗДАТЕЛСТВО „ЦЕНОВ" СВИЩОВ

ПРОГРАМЕН КОМИТЕТ

Почетен председател:
Доц. д-р Марин Маринов – Ректор на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов

Съ-Председатели:

Доц. д-р Любка Илиева – Ръководител на катедра
„Икономика и управление на туризма“
Проф. д-р Марияна Божинова

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Доц. д-р Любка Илиева – председател
Доц. д-р Петя Иванова
Доц. д-р Тихомир Личев
Доц. д-р Любомира Тодорова
Гл. ас. д-р Павлин Павлов
Гл. ас. д-р Кристина Шопова
Ас. д-р Йоана Константинова

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Доц. д-р Любка Илиева – председател
Доц. д-р Петя Иванова
Доц. д-р Тихомир Личев
Доц. д-р Любомира Тодорова
Гл. ас. д-р Павлин Павлов
Гл. ас. д-р Кристина Шопова

СЕКРЕТАРИАТ

Доц. д-р Любомира Тодорова
Гл. ас. д-р Павлин Павлов
Гл. ас. д-р Кристина Шопова
Ас. д-р Йоана Константинова

ISBN 978-954-23-2652-6

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ” – СВИЩОВ
ФАКУЛТЕТ „ПРОИЗВОДСТВЕН И ТЪРГОВСКИ БИЗНЕС”
КАТЕДРА „ИКОНОМИКА И УПРАВЛЕНИЕ НА ТУРИЗМА”

ЮБИЛЕЙНА МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

ТУРИЗМЪТ В ЕПОХА НА ПРЕХОДИ: ЗНАНИЯ, ПОЛИТИКИ И УСТОЙЧИВИ БИЗНЕС МОДЕЛИ

19 – 20 юни 2026 г.

10 ГОДИНИ

Катедра „Икономика и управление на туризма”

Академично издателство „Ценов” – Свищов
2026

Кръглата маса се посвещава на 90-годишнината на Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов и 10-годишнината на катедра „Икономика и управление на туризма”.

Докладите в сборника са анонимно рецензирани от Редакционен съвет.

Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

© АИ „Ценов“, Свищов, 2026
ISBN 978-954-23-2652-6

СЪДЪРЖАНИЕ

КАТЕДРА „ИКОНОМИКА И УПРАВЛЕНИЕ НА ТУРИЗМА“
Десетилетие на академично развитие, научни постижения и професионална реализация
Доц. д-р Любка Илиева 11

ПОЛИТИКИ, РЕГУЛАТОРНИ РАМКИ, ИКОНОМИКА И СТРАТЕГИЧЕСКО УПРАВЛЕНИЕ НА ТУРИЗМА В УСЛОВИЯТА НА ТРАНСФОРМАЦИИ

Предизвикателства пред туризма на България
Проф. д-р Стоян Петков Маринов 21

Публични политики за устойчиво управление на обекти на културното наследство
Проф. д-р Маргарита Богданова 31

Политики за развитие на устойчив културен туризъм
Проф. д.н. Таня Парушева 41

Предизвикателства пред туристически сезон 2026
Доц. д-р Красимира Янчева, ас. д-р Христина Сантана 48

Туризъм и геополитически въздействия – географски аспекти
Доц. д-р Тихомир Личев 63

Обществените поръчки в туризма – взаимодействие между знания, политики и устойчиви бизнес решения
Доц. д-р Галина Чиприянова, Красимир Парашкевов 75

Релацията „културен туризъм – културно наследство“
Доц. д-р Пенка Горанова 86

Професионалната счетоводна преценка в туристическите предприятия: между нормативното съответствие и управленската полезност на информацията
Доц. д-р Радосвета Кръстева-Христова, студ. Василена Тодорова, студ. Димитър Димитров, студ. Евелина Радева, студ. Кристиан Иванов 94

Application of Lean Manufacturing Tools in Boxed Solutions for the Tourism Industry
Candidate of Pedagogical Sciences Protsenko Yulia Procenko
Lilya Idrisova, Assoc. Prof. Lyubka Ilieva, PhD 107

Политики за устойчив туризъм чрез проектно финансиране: Финансова ефективност на общинските инвестиции в инфраструктура
Ас. д-р Димчо Шопов 116

Кризата в Близкия изток – предизвикателства и възможности пред българския туризъм
Ас. д-р Тихомир Драганов.....128

Ролята на европейските програми за развитие на туристическия бизнес в България
Докторант Мария Павлова-Кондрова.....136

Териториална концентрация и регионални различия в развитието на балнео, СПА и уелнес туризма в България
Докторант Антоанета Христова.....144

Местното самоуправление като фактор за развитието на туризма
Докторант Ива Панайотова 156

Институционални и икономически ограничения при трансформацията на земеделски земи за нуждите на туристическата инфраструктура
Докторант Атанас Атанасов.....165

Потенциал за развитие на голф туризма в деветте туристически района на България
Докторант Незифе Бозова.....174

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ, ЗЕЛЕНА И КРЪГОВА ИКОНОМИКА, ГЕОПРОСТРАНСТВЕНИ АНАЛИЗИ И РЕСУРСЕН ПОТЕНЦИАЛ НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ДЕСТИНАЦИИ

From sustainable to regenerative tourism in the context of the blue economy
Доц. д-р Стефан Райчев 183

Синята икономика и устойчивият туризъм: възможности и предизвикателства
Доц. д-р Добринка Стоянова.....190

Съвременни измерения на социалноикономическата устойчивост в туризма
Доц. д-р Ваня Василева.....199

Развитие на районите през призмата на туризма
Доц. д-р Елена Йорданова, гл. ас. д-р Георги Ангелов, гл. ас. д-р Цветан Марков 207

Концептуализиране на геополитически сензитивни дестинации чрез спортен туризъм: по примера на Голанските възвишения
Доц. д-р Теодора Кирякова-Динева, докторант Уаел Муграби.....216

Изследване на нагласите към екологосъобразните решения в туризма
Гл. ас. д-р Павлин Павлов.....225

Храната като важен компонент на туристическото преживяване
Гл. ас. д-р Илияна Кръстева 236

Връзка между туристическите пътувания и динамиката на потребителските цени в България
Докторант Никола Николов 244

Климатолечението в структурата на здравния туризъм: историческо развитие, научни школи и концептуално моделиране
Докторант Ваня Андонова..... 256

Кандидатурата за Европейска столица на културата като фактор за развитие на целогодишен туризъм в Бургас
Докторант Иван Гаврилов 268

Място на кръговата икономика в туристическия сектор
Докторант Виктория Джамбазка..... 277

ИНОВАЦИИ, ДИГИТАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЯ И ИНТЕЛИГЕНТНИ РЕШЕНИЯ В ТУРИЗМА И УСЛУГИТЕ

Концептуална рамка за адаптация на туристическата система в условията на дигитална трансформация
Проф. д-р Велина Казанджиева, доц. д-р Георгина Луканова..... 287

Ролята на изкуствения интелект в развитието на смарт туризъм
Доц. д-р Елена Илиева, Павел Нончев 300

Бъдещето на туризма в епохата на преходи: между дигиталното и автентичното
Доц. д-р Любка Илиева..... 310

Приносът на цифровите иновационни мрежи към регионалното развитие
Доц. д-р Евелина Парашкевова..... 322

Детерминанти на онлайн пазаруването на туристически продукти в България
Доц. д-р Симеонка Петрова..... 333

Влияние на дигиталната трансформация на туристическия пазар върху потребителското поведение
Доц. д-р Ваня Григорова..... 343

Иновационни възможности за развитие на туристическия бизнес – мрежови контекст
Доц. д-р Искра Пантелеева..... 353

Иновациите в контекста на туроператорската дейност
Доц. д-р Любомира Тодорова 363

Бариери пред дигиталната трансформация в хотелиерството: организационни, технологични и поведенчески аспекти
Гл. ас. д-р Галина Илиева 371

Ролята на дигитализацията в транспортното обслужване на туристите: нови технологии и приложения
Гл. ас. д-р Никола Гайдаров 381

Иновативни бизнес модели в хотелиерството: комбинация между лайфстайл, устойчивост и дигитално присъствие
Гл. ас. д-р Мира Джендова 390

Бизнес планиране в туризма в условията на изкуствен интелект – нови модели и предизвикателства
Гл. ас. д-р Маргарита Мишева 400

Иновационен модел за развитие на културния туризъм
Ас. д-р Йоана Константинова 412

От дигитална автоматизация към екосистемно управление: трансформация на бизнес моделите в хотелиерството
Докторант Агнес Бачева 420

Ролята на социалните мрежи при избора на туристическа дестинация сред младите хора
Студ. Павел Антонов Павлов 430

БИЗНЕС МОДЕЛИ, ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО, ПАЗАРИ И БРАНДИНГ В ТУРИЗМА И СВЪРЗАНИТЕ ИНДУСТРИИ

Развитие на туристическата индустрия в контекста на съвременните предизвикателства
Проф. д-р Цанко Стефанов 439

Българската индустрия и технологичните предизвикателства
Доц. д-р Сергей Найденов, доц. д-р Добрин Ганчев 448

Креативно управление на туристическите преживявания като фактор за конкурентоспособност на туристическите предприятия
Гл. ас. д-р Кристина Шопова 456

Методът на критичната точка в туристическия сектор – възможност за ефективни решения
Гл. ас. д-р Росен Колев 464

За идеята на туризма в луксозната индустрия
Гл. ас. д-р Иво Велинов 474

Културният туризъм: между наследството, преживяването и мотивацията
Гл. ас. д-р Пламен Петров 482

Търговски аспекти на селския туризъм в България
Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева 490

The Authenticity Paradox in the Age of Generative AI: Exploring the Impact of Synthetic Visual Content on Tourism Destination Branding
Ас. д-р Стелиана Василева 494

Бранд мениджмънт и корпоративна култура в многонационални компании в сектора на бизнес услугите
Докторант Петьо Божинов 503

Въздействие на дигиталните технологии върху трансформацията на туристическите предприятия
Докторант Теодора Попова 512

ХОТЕЛИЕРСТВО, РЕСТОРАНТЬОРСТВО И ТУРИСТИЧЕСКА АГЕНТСКА ДЕЙНОСТ: МОДЕЛИ НА УПРАВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ

Спортната анимация като фактор в туристическия бизнес
Доц. д-р Стела Касабова, ст. преп. д-р Радослав Николов 523

Счетоводната информация – важен фактор за успешно управление на предприятията в ресторантьорството
Доц. д-р Галя Стоянова Иванова-Кузманова 530

Управление и развитие на туроператорския бизнес – практически аспекти на облагането по ЗДДС и отражението върху рентабилността
Гл. ас. д-р Лиляна Бърдукова 538

Inventory Accounting in Tourism-Related SMES in Cameroon: Challenges for Cost Control and Sustainable Business Models
PhD student Tognang Kouaya Pretta Noella Rosevale 549

Предизвикателства и възможности пред развитието на голф туризма в България
Докторант Ангел Ангелов 557

Устойчивите практики на туристическите агенции в община Варна
Докторант Христина Петрова 566

Кетъринг обслужването като фактор за конкурентоспособността на туристическите събития
Докторант Цветелина Петрова 575

Директните плащания по Общата селскостопанска политика като инструмент за устойчиво развитие на хотелиерството и ресторантьорството
Докторант Снежана Парушева-Ламбева 584

ОБРАЗОВАНИЕ, ЧОВЕШКИ КАПИТАЛ, ОРГАНИЗАЦИОННА КУЛТУРА, КРИЗИ И АДАПТИВНИ СТРАТЕГИИ ЗА УСТОЙЧИВОСТ НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ СИСТЕМИ

Знанието и неговото управление в контекста на туризма
Проф. д-р Любчо Варамезов, докторант Стела Маринова 599

В преход към приобщаване: туризмът като арена на промяна в условия на различие
Доц. д-р Теодора Кирякова-Динева 609

Музеите като неформална учебна среда
Доц. д-р Петя Иванова, докторант Цветелина Телбис 618

Влиянието на организационната култура върху иновационното представяне на туристическите предприятия
Гл. ас. д-р Надежда Стефанова 627

Practices for developing employer branding in Black Sea coastal tourism
Гл. ас. д-р Христина Филипова, хон. ас. Яна Донева 634

Свищов във впечатленията на посетителите на града (1878–1912)
Преп. д-р Емилия Вачева 643

Финансовата грамотност като фактор за устойчивост на туристическия сектор: структурни ограничения, рискови канали и инструменти за въздействие
Докторант Шенай Шемсиева Раимова 651

Re-thinking sport tourism through stronger physical education and local community engagement
PhD student Wael Mugrabi 665

КОНЦЕПТУАЛИЗИРАНЕ НА ГЕОПОЛИТИЧЕСКИ СЕНЗИТИВНИ ДЕСТИНАЦИИ ЧРЕЗ СПОРТЕН ТУРИЗЪМ: ПО ПРИМЕРА НА ГОЛАНСКИТЕ ВЪЗВИШЕНИЯ

Теодора Кирякова-Динева[1]
Югозападен университет „Неофит Рилски“
ORCID 0000-0002-1374-9999

Уаел Муграби[2]
Югозападен университет „Неофит Рилски“

Резюме: Представената статия изследва ролята на спортния туризъм в рамките на геополитически сензитивните дестинации. Използвайки Голанските възвишения като основен казус, върху който е изградена теоретичната рамка, текстът анализира как спортният туризъм може да служи като механизъм за нормализация на територии, характеризиращи се с политическа и военна нестабилност, международни погранични спорове и дълбоки етно-религиозни конфликти. Въз основа на съвременната концепция за интелигентен, екологичен и социокултурен туризъм, от една страна, и на геополитическата икономика, от друга, адаптацията на дестинацията чрез спортния туризъм се разбира като стратегическа необходимост. Тя е особено важна в точките, където интересите на националната сигурност се пресичат с правото на свободно време, глобалния контекст и стремежа към социално сближаване.

Ключови думи: спортен туризъм, геополитически чувствителни дестинации, Голански възвишения.

Въведение

Развитието на туризма през XXI век все повече се формира под влиянието на технологично ориентирани философии, екологични предизвикателства, променящи се потребителски очаквания и геополитически трансформации. Традиционните модели на масов туризъм постепенно се заменят от по-гъвкави и устойчиви форми на пътуване. Наред с популярния от края на миналия век стремеж към автентичност, днес водеща роля играят екологичната съобразност, споделената отговорност с местните общности и персонализираните преживявания. В този контекст спортният туризъм се очертава като един от най-динамичните и адаптивни сектори на световната индустрия (Маринов, 2011; Рафаилова & Димитров, 2015; Димитров, 2025), тъй като съвременните туристи стават все по-активни, индивидуализирани и екологично осъзнати. Тази тенденция се дължи на промените в тяхното мислене, поведение и работни навици, породени от глобализационните процеси, както и на технологичните иновации (като изкуствения интелект),

[1] e-mail: teodora.kiriakova@swu.bg
[2] e-mail: wmugrabi76@gmail.com

които бързо трансформират маркетинга на дестинациите. В условията на тази динамика спортният туризъм успешно интегрира практиките за устойчивост и иновативните модели на преживявания, откликвайки на стремежа на глобалния гражданин към свят на свързаност и споделен мир.

Целта на статията е да изследва ролята на спортния туризъм като устойчива и адаптивна стратегия в рамките на нарочно дефинираните *геополитически чувствителни дестинации*. Особено внимание е обърнато на връзката между спортните активности, устойчивостта на местната общност и управлението на дестинациите в периоди на преход и сигурност.

1. Геополитически сензитивни дестинации и дискусия на термина

Разбирането за основните характеристики на туристическите дестинации традиционно се основава на техния географски, екологичен или социокултурен обхват. В търсенето на концептуализация на термина „*геополитически сензитивна дестинация*“ обаче може да се стъпи на изходна рамка, близка до понятието за „*екологично сензитивна дестинация*“. То е утвърдено в туристическата наука и поставя фокус – освен върху останалите елементи на екологията и туризма, а също и върху по-новото разбиране за *екологична нестабилност*. В този случай се търси обосновка за природосъобразното управление на ресурсите, сътрудничеството между заинтересованите страни и нагласите на пътуващите като схващане, заложено още при класиците Ritchie (2000) и Formica & Uysal (2001). С течение на времето, поради динамиката на обществените процеси, това понятие постепенно се разширява, за да обхване специфични социални и културни трансформации, интензивната религиозна динамика и други деликатни предпочитания в поведението на туристите. Оценявайки начина, по който локалните системи от вярвания управляват потреблението на култура и проявяват собствената си идентичност, се стига именно до въпроса за културната чувствителност. Често нивата на лоялност на пътуващите са по-високи към дестинации, които съответстват на техния културен профил. Не са изключение и случаите на туристи, чувствителни спрямо системата „халал“ (като хранене и начин на живот) или други подобни, културно обусловени екосистеми (Sarac et al., 2025).

Съвременните глобални колизии обаче наложиха отчетлива промяна в парадигмата, което обуславя появата на *геополитически сензитивните дестинации*. Те възникват не само при екологична или културна нестабилност, но и при политическа нестабилност на макониво. Типичен пример е оспорваната държавност, водеща до продължителни териториални спорове. В региони с нестабилно или неконвенционално политическо управление дестинациите съществуват трудно; техният имидж е подкопан от търкания на държавно ниво, гранични конфликти и императивите на националната сигурност, какъвто е случай с Украйна (Dobrianska et al., 2022). Тъй като

глобализацията е в състояние да премахне дадени икономически бариери, но същевременно с това да изостри местните геополитически напрежения (Miller et al., 2001), в този контекст *спортният туризъм* се очертава като ключов инструмент. Въз основа на изложената теоретична рамка, ние можем да изведем следната дефиниция за *геополитически сензитивната дестинация*, а именно като географско пространство с висок туристически, екологичен или културен потенциал, чието управление, оперативна сигурност и имидж са пряко детерминирани от международни погранични спорове, нестабилна макрополитическа юрисдикция и вътрешни етно-религиозни напрежения, а нерядко и специфика на ръботната ръка (Стефанова-Богданска, 2015).

В рамките на тези специфични дестинации *спортният туризъм* може да действа като мощно и общоприето средство за държавите да отстояват суверенитета си, да стимулират икономическото развитие и да проектират образ на стабилност пред международната общност.

2. *Голанските възвишения* като пример за геополитически сензитивна дестинация

От геополитическа гледна точка Голанските възвишения са регион, чийто статут е обект на дългогодишни международни спорове. Докато Израел упражнява де факто административен и военен контрол (признат официално от Съединените щати през 2019 г.), международната общност, включително Организацията на обединените нации (ООН), разглежда територията като окупирана съгласно международното право. Спецификата на Голан като географски район обаче не се определя единствено от неговата физическа география, а от начина, по който административните граници, международноправният му статут и близостта до зони на военни действия трансформират стандартните регулации. В тази сложна матрица се вписват и социално-икономическите връзки в системата на регионалния туризъм.

Същевременно Голанските възвишения се очертават като ключов център за спортен туризъм, контрастиращ рязко с пустинния характер и сухия климат на останалата част от страната. Този потенциал се дължи на уникалните природни дадености на региона: площ от 1250 кв. км (приблизително половината от площта на националния парк „Йосемити“), дължина около 80 км и максимална ширина от 30 км. В тази територия са концентрирани редица природни ресурси в непосредствена близост: на север се издига планината Хермон (най-високата точка под израелски контрол), която е водеща атракция за зимен спортен туризъм; на запад природните дадености (включително басейна на Галилейското езеро и притоците на река Йордан) предлагат възможности за водни спортове, а на юг склоновете по протежение на Път 98 са притегателен маршрут за професионално колоездене.

В рамките на тези граници съществуват значителни възможности за приключенски и състезателни спортове, пешеходен туризъм (включително Голанската пътека и Южната Голанска алея) и офроуд маршрути за автомобили 4x4. През последните години регионът се утвърди като домакин на престижни национални състезания, сред които Israeli Time Trial Championship по колоездене, както и на маратони от национално и международно ниво като състезанията „Вулкан“ и „Връх Хермон“.

Единият обект на настоящото изследване е селото на друзите *Ейн Киния*, разположено в южните подножия на планината Хермон. Селището получава статут на местен съвет през 1982 г., като към 2019 г. населението му възлиза на 2098 души (ICBS, 2019), което го поставя на 249-о място в класацията на местните власти. Демографският растеж на селото е с годишен темп от 1.6%. Образователното равнище е изключително високо – 95.5% от учениците в 12-и клас са придобили национална диплома за средно образование през учебната 2019-2020 г. От икономическа гледна точка средната месечна заплата на служител през 2022 г. възлиза на 6121 шекела (около 1644 евро), което е под средния национален доход за страната, възлизащ на 9745 шекела (около 2618 евро) (ICBS, 2022).

Топологически, Ейн Киния е изградена на стръмен склон. Горните къщи на селото са на 850 метра надморска височина, а долните къщи на селото са на 600 метра надморска височина. Разлика в надморската височина е 150 метра, което съответства на хоризонтално разстояние между тях от около 750 квадратни метра. Ейн Киния е най-старата от четирите останали сирийски общности на друзи от окупираната от Израел страна на планината Хермон и Голанските възвишения, заедно с Маджал Шамс, Масаде и Буката (IAA, 2019:21). Географски има разлика между Ейн Киния и Маджал Шамс, които са от страната на Хермон на границата и следователно върху варовик, докато Буката и Масаде се характеризират с черна вулканична скала (ICBS, 2019).

След приемането на Закона за Голанските възвишения през 1981 г., Ейн Киния е подчинена на израелското гражданско право и е интегрирана в израелската система на местните съвети. Някои млади хора от селото са учили в сирийски университети, но в края на 2012 г. друзски духовник ги посъветвал да не кандидатстват повече там, докато сирийската гражданска война не приключи (Shaalan, 2012). Повечето от жителите на града са друзи, но все още има някои християни от много по-голяма общност, която е напуснала селището през 40-те и 50-те години на миналия век (AFP, 2017).

Особеният характер на геополитически сензитивна дестинация предполага, че цялата туристическа инфраструктура в региона по своята същност е „с двойно предназначение“. В Голанските възвишения ски лифтовете на планината Хермон или велосипедните алеи, виещи се по базалтовите плата, не съществуват във вакуум, предназначен единствено и само за отдих. Вместо това те функционират, като се намират в близост до военни радарни

инсталации, международни наблюдателни пунктове и активни гранични зони. Това съпоставяне разкрива истинската природа на Голанските възвишения: това е среда, в която апаратът за национална сигурност и естетиката на спорта са принудени към постоянно, непосредствено съвместно съществуване.

Въпреки, че в известен смисъл, и благодарение на нестабилния си геополитически статус, Голанските възвишения, включително и селището Ейн Киния, съзнателно се развиват в посока спортен туризъм. Суровият релеф на региона, драматичните превали във височинното положение и уникалният микроклимат предлагат предимства, които са силно различни от останалата част от непосредствената географска близост.

Много често сензитивността се открива на фона на трагични сблъсъци и загуби на много животи. Има случаи, когато в малки градове, като например в Маджал Шамс се стига до жестоки трагедии. Такъв е случаят със загиналите 12 деца. В тяхна памет, в момента се преустройва стадионът, в чиято близост за загинали децата. Снимката илюстрира сензитивността на събитието и нейното трансформиране в дестинация, която да набляга на мира, разбирателството и прошката, а свидетелство за това са усилията на много национални и международни институции:

Фигура 1. Стадион „12 звезди“, посветен на децата - жертви при ракетна атака на Хизбула на 27 юли 2024

Източник: Уаел Муграби

Представеният случай за развитие на модерна спортна инфраструктура в Маджал Шамс и съсредоточена около Стадион „12 звезди“, закритата спортна зала и съоръженията за екстремни планински спортове представлява нагледен пример за това как туризмът и икономическото развитие функционират в рамките на геополитически сензитивна дестинация.

Разположен на Голанските възвишения, Маджал Шамс е друг друзки град (подобно на Ейн Киния), намиращ се в силно оспорван граничен регион. Територията е международно призната от по-голямата част от световната общност като сирийска земя под израелска окупация, но същевременно е поставена под де факто юрисдикцията на Израел. Анализът на този казус разкрива сложно взаимодействие между местните икономически стремежи, проекцията на суверенитет, превръщането на спорта в политическо средство (или в инструмент за лечение на травми) и екстремните оперативни рискове на фона на хуманитарната трагедия.

Кръщаването на стадиона в памет на дванадесетте деца, убити в Маджал Шамс, отразява един дълбоко болезнен и скорошен геополитически сблъсък. През юли 2024 г. ракетен удар по местно футболно игрище отнема живота на дванадесет деца от друзката общност – трагедия, която ескалира в остър регионален конфликт. Превръщането на мястото на тази драма в голям спортен стадион е мощен акт на устойчивост от страна на местното население, но същевременно с това трайно обвързва новата инфраструктура със самия конфликт. Стадионът се превръща в мащабен визуален символ. Макар да почита паметта на невръстните жертви (на възраст между 10 и 16 години), неговото бъдещо търговско и спортно експлоатиране неизбежно ще бъде разглеждано през политическа призма от различните актьори в региона, натоварвайки го с тежки идеологически послания.

В подобни контексти спортната инфраструктура може да послужи за утвърждаване не толкова на национален суверенитет, колкото на процеси по нормализация и преодоляване на противоречия, макар че в геополитически чувствителните райони тя никога не остава напълно неутрална. Изграждането на престижно съоръжение като Стадион „12 звезди“ и намерението за домакинство на официални мачове на израелски отбори обслужва двойна политическа цел. От гледна точка на администриращата държава, включването на Маджал Шамс в националните спортни лиги и привличането на вътрешни туристи фино вгражда спорния регион в ежедневния ритъм на страната. За местната друзска общност обаче това се превръща в ход по „тънък лед“. Докато инфраструктурата носи така необходимите икономически инвестиции, домакинството на официални израелски събития може да се възприеме като легитимиране на израелския суверенитет, което потенциално би обтегнало връзките на пострадалите семейства с техните роднини и политически съмишленици отвъд сирийската граница.

Развитието на спортния туризъм в геополитически сензитивни дестинации като Голанските възвишения подчертава необходимостта от едновременно постигане както на икономически ползи (чрез високопланински тренировъчни лагери на надморска височина от 800 метра), така и на социално помирение между враждуващите страни. Въпреки че тренировките на голяма надморска височина са легитимна атракция за професионалните атлети, географската реалност тук въвежда ефекта на т.нар. „геополитическа

отстъпка“. Привличането на чуждестранни отбори – основна цел при изграждането на тази и подобни спортни бази – е изправено пред сериозни бариери. Повечето чужди правителства и външни министерства съветват да не се пътува до граничните зони на Голанските възвишения. В резултат на това международните спортни федерации или клубове могат да откажат използването на съоръженията поради невалидност на застраховките на участниците, съображения за сигурност или политически рискове, свързани с навлизането в оспорвана територия.

Въпреки това концепцията за интензивиране на туризма в подобни деликатни зони чрез спортни активности остава приложима. Икономическият модел, разчитащ на абонаменти, продажба на билети, търговски спонсорства и нощни културни събития, обаче изисква базова линия на стабилност, каквато чувствителните дестинации рядко притежават. Спортният туризъм е силно зависим от свободното време, спокойствието на пътуващите и техните разходи. Спонсорите често избягват да обвързват брандовете си с обекти в нестабилни региони поради рискове за репутацията (връзките с обществеността) или реална заплаха от физическо унищожаване на активи, макар че международни хуманитарни или мирни инициативи биха могли да подкрепят подобен тип инвестиции. Освен това вечерните културни прояви и платените събития изискват предвидима среда; всяко ескалиране на регионалния ракетен обстрел или повишаването на военната готовност моментално рефлектират пагубно върху местната туристическа икономика. Това извежда на преден план постоянната нужда от паралелни усилия за мирно разрешаване на конфликтите, както по дипломатически път, така и чрез инструментите на туризма.

Заключение

Бъдещето на *геополитически сензитивните дестинации* като Голанските възвишения зависи от способността им да балансират между крехката сигурност, мира и икономическата устойчивост. Въпреки постоянните рискове от регионална ескалация, тези територии притежават уникален потенциал да трансформират граничната си изолация в стратегическо предимство. Ключът към тяхното оцеляване и просперитет се крие в диверсификацията на местната икономика и в превръщането на специфичния географски релеф в ресурс, който носи ползи за местното население, без да компрометира неговата идентичност и сигурност.

В този контекст спортният туризъм се очертава като мощен инструмент с висока добавена стойност, който надхвърля рамките на традиционния отдих. Чрез изграждането на съвременна инфраструктура – по примера на планирания Стадион „12 звезди“, закритите зали и трасетата за екстремни състезания като тези дестинации могат да привлекат нов сегмент от високопрофилни посетители, включително професионални атлети, спортни

клубове и спонсори. Това не само генерира преки приходи от такси, билети и абонаменти, но и стимулира съпътстващите сектори като хотелиерство, ресторантьорство и транспорт, осигурявайки стабилен икономически поток дори в периоди на политическа нестабилност.

Надграждайки чистата икономическа полза, спортният туризъм притежава и дълбока символична стойност в геополитически чувствителните региони. Домакинството на спортни събития от национално и международно ниво действа като инструмент на „меката сила“, която нормализира имиджа на дестинацията и изпраща сигнал за стабилност към външния свят. Проекти, които съчетават паметта за човешката трагедия с волята за бъдещо развитие на младежта и спорта, помагат на местните общности да излекуват травмите от конфликта. По този начин те превръщат уязвимите гранични пространства в центрове на устойчивост, атлетически постижения и споделена човечност.

Използвана литература

Димитров, Д. (2025) Спортният туризъм тенденции и перспективи за развитие. Варна: „Наука и икономика", ISBN 978-954-21-1209-9

Маринов, С. (2011). Съвременни видове туризъм. Варна: Наука и икономика, с. 317.

Рафаилова, Г.. Димитров, Д. (2015). Развитие на специализиран туризъм чрез спортни прояви за младежи. *Инфраструктура и комуникации*, Volume 10. енденции и предизвикателства пред глобалния туризъм, 231 - 236.

Стефанова-Богданска, Д. (2015). Хората в трудовия процес и тяхното управление. Икономика и управление, 11 (2), 118-121

Archi, Y. E., & Rachid, A. (2026). Dynamics and trends in Smart Tourism and Destination Marketing. *Smart Tourism and Destination Marketing*, 13–29.

Dobrianska, N., Lebedieva, V., Krupitsa, I., & Chernousova, S. (2022). Analysis of resource providing health and treatment tourist destinations for children in unstable geopolitical situation. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*, *7*(4), 134–139. https://doi.org/10.36887/2415-8453-2022-4-19

Formica, S. & Uysal, M. (2001). Segmentation of travelers based on environmental attitudes. *Journal of Hospitality and Leisure Marketing*, *9* (3-4), 35–49.

Jeong, Y., Zielinski, S., Chang, J., & Kim, S. (2018). Comparing motivation-based and motivation-attitude-based segmentation of tourists visiting sensitive destinations. *Sustainability*, *10*(10), 3615. https://doi.org/10.3390/su10103615

Hyun, B. (2026). The geopolitical economy of Esports. *The Geopolitical Economy of Esports*, 9–15. https://doi.org/10.4324/9781003725817-3

Kalejaiye, A. N. (2025). Federated learning in cybersecurity: Privacy-preserving collaborative models for threat intelligence across geopolitically sensitive organizational boundaries. *International Journal of Research Publication and Reviews*, 6(7), 227–249.

Miller, T., Lawerence, G.A., Mckay, J. & Rowe, D. (2001). *Globalization and Sport: Playing the World*. London: Sage Publications

Ritchie, J. R. B. (2000). Interest based formulation of tourism policy for Environmentally Sensitive Destinations. *Tourism Collaboration and Partnerships*, 44–77.

Sarac, O., Colak, O., Yasarsoy, E., Akpur, A., & Batman, O. (2025). Islamic sensitivities and destination loyalty among halal-sensitive tourists: A parallel mediating role. *Journal of Islamic Marketing*, *17*(4), 1518–1546. https://doi.org/10.1108/jima-06-2024-0220

Shaalan, H. (2012). Syria war drives Dnize students away. Ynetne› v's, 2 Dec'einber 2012.[in Hebrew].

Song, J., & Kang, J. (2023). The relationship between Marine Sports tourist destinations, social responsibility, and environmentally responsible behavior. *Sustainability*, *15*(10), 7739. https://doi.org/10.3390/su15107739

CONCEPTUALIZING GEOPOLITICALLY SENSITIVE DESTINATIONS THROUGH SPORTS TOURISM: THE CASE OF THE GOLAN HEIGHTS

Teodora Kiryakova-Dineva[3]
South-West University "Neofit Rislki"
ORCID 0000-0002-1374-9999

Wael Mugrabi[4]
South-West University "Neofit Rislki"
PhD Student

Abstract: The presented article explores the role of sports tourism within *geopolitically sensitive destinations*. Using the Golan Heights as a main case study on which the theoretical framework is built, the research analyzes how sports tourism can serve as a mechanism for normalization of territories characterized by political and military instability, international border disputes and deep ethno-religious conflicts. Based on the modern concept of smart, ecological and socio-cultural tourism, on the one hand, and geopolitical economy, on the other, the adaptation of the destination through sports tourism is considered a strategic necessity. It is especially important at points where national security interests intersect with the right to leisure, the global context and the pursuit of social cohesion.

Keywords: sports tourism, geopolitically sensitive destinations, Golan Heights.

[3] teodora.kiriakova@swu.bg
[4] wmugrabi76@gmail.com